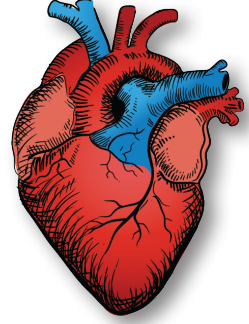

BÖLÜM 14

HİPERTANSİYON

Cemile KÜTMEÇ YILMAZ¹
Sevgisun KAPUCU²

GİRİŞ

Dünya genelinde sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliğinin önündeki önemli engellerden biri kronik hastalıklardır. Bu hastalıklar kapsamında yer alan ve sessiz katil olarak adlandırılan hipertansiyon, kardiyovasküler hastalıklar (KVH) için tek ve en önemli risk faktörüdür.¹ İlerleyen yaşla birlikte hipertansiyonun görülme sıklığı giderek artmakta ve erken ölümlerin başlıca nedenleri arasında yer almaktadır. Yaygın görülmesinin yanında kardiyak, renal, serebrovasküler morbidite ve mortalite ve kalıcı sakatlıklarla ilişkili olan hipertansiyon, sağlık ve ekonomi alanında önemli bir yük oluşturması bakımından önemi giderek artan bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Dünya genelinde 1.39 milyar insanın hipertansiyonu olduğu ve ülkeden ülkeye prevalansı değişmekle birlikte hipertansif bireylerin çoğunluğunun düşük ve orta gelirli ülkelerde yaşadığı tahmin edilmektedir.² Bu nedenle hipertansiyonun önlenmesi ve yönetimine yönelik girişimler giderek önem kazanmaktadır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, cemilekutmec@yahoo.com

² Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği AD., sevgisunkapucu@gmail.com.

Tablo 6: Devamı

Hasta seviyesi

Hastanın kendi kan basıncı izlemine yapabildiği (tele izlem dahil)
Grup oturumları
Motivasyon stratejileriyle birleştirilmiş hasta eğitimi
Basit hasta rehberleri eşliğinde hastanın hastalığını kendi kendine yönetebilmesi
Hatırlatıcıların kullanımı
Aile, sosyal veya hemşire desteğinin sağlanması
İşyerinde ilaç temininin sağlanması

İlaç tedavisi seviyesi

Tek ilaç kombinasyon tedavisinin kullanımını destekleyen ilaç rejiminin basitleştirilmesi

Sağlık sistemi seviyesi

İzleme sistemlerinin geliştirilmesinin desteklenmesi (telefon takibi, ev ziyaretleri ve evde KB'nın tele-izlemi)
Sağlık hizmeti sağlayıcıları (örneğin eczacılar ve hemşireler) arasındaki işbirliğinin finansal olarak desteklenmesi
Hipertansiyon ilaçlarının harcamalarının karşılanması
Doktorlar ve eczacılar için ulaşılabilir reçete verileri de dahil olmak üzere ulusal veri tabanlarının geliştirilmesi,
İlaçlara erişilebilirliğin sağlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Okubadejo NU, Ozoh OB, Ojo OO, et al. Prevalence of hypertension and blood pressure profile amongst urban-dwelling adults in Nigeria: a comparative analysis based on recent guideline recommendations. Clin Hypertens. 2019;25:7. doi:10.1186/s40885-019-0112-1.
2. World Health Organization. (2021). Hypertension. (10/06/2021 tarihinde <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hypertension> adresinden ulaşılmıştır).
3. Badır A. (2014). Hipertansiyon. Ayfer Karadokovan, Fatma Eti Aslan (Ed.). Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım içinde (559-571). Ankara: Akademisyen Tıp Kitapevi.
4. Alp Ç, Sarak T, Çifçi A, et al. Yaşlılarda hipertansiyona yaklaşım. Turk J Clin Lab. 2018;9(3):233-236.
5. Ateş S. Hipertansiyon ve öfke. Hemşirelik Forumu Diyabet, Obezite ve Hipertansiyon (Özel sayı). 2013;5(1):39-43.
6. Aydoğdu S, Güler K., Bayram F, et al. Türk Hipertansiyon Uzlaş Raporu. Turk Kardiyol Dern Ars 2019;47(6):535-546 doi: 10.5543/TKDA.2019.62565.
7. Williams B, Mancia G, Spiering W, et al. 2018 ESC/ESH Guidelines for the management of arterial hypertension [published correction appears in Eur Heart J. 2019;40(5):475. doi:10.1093/eurheartj/ehy339.
8. Banegas JR, Ruilope LM, de la Sierra A, et al. Relationship between clinic and ambulatory blood-pressure measurements and mortality. N Engl J Med 2018;378:1509–1520.
9. Huang Y, Huang W, Mai W, Cai X, An D, Liu Z, Huang H, Zeng J, Hu Y, Xu D. White-coat hypertension is a risk factor for cardiovascular diseases and total mortality. J Hypertens 2017;35:677–688.
10. Briasoulis A, Androulakis E, Palla M, et al. White-coat hypertension and cardiovascular events: a meta-analysis. J Hypertens 2016;34:593–599.
11. Mancia G, Bombelli M, Cuspidi C, et al. Cardiovascular risk associated with white-coat hypertension: pro side of the argument. Hypertension 2017;70:668–675.

12. Ünver V. (2019). Hipertansiyon ve bakım yönetimi. Serap ÖZER (Ed.) Olgu Sunumlarıyla İç Hastalıkları Hemşireliği içinde (123-140). İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri.123-140.birinci baskı, İstanbul.
13. Mancia G, Fagard R, Narkiewicz K, et al. 2013 ESH/ESC guidelines for the management of arterial hypertension: the Task Force for the Management of Arterial Hypertension of the European Society of Hypertension (ESH) and of the European Society of Cardiology (ESC). *Eur Heart J* 2013;34:2159–2219.
14. Mohammed Nawi A, Mohammad Z, Jetly K, et al. The Prevalence and Risk Factors of Hypertension among the Urban Population in Southeast Asian Countries: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Int J Hypertens*. 2021;2021:6657003. Published 2021 Feb 10. doi:10.1155/2021/6657003
15. Unger T, Borghi C, Charchar F, et al. International Society of Hypertension Global Hypertension Practice Guidelines. *Hypertension*. 2020;75(6):1334-1357. doi:10.1161/HYPERTENSIONAHA.120.15026
16. Umemura S, Arima H, Arima S, et al. The Japanese Society of Hypertension Guidelines for the Management of Hypertension (JSH 2019). *Hypertens Res*. 2019;42(9):1235-1481. doi:10.1038/s41440-019-0284-9
17. Ostchega Y, Fryar CD, Nwankwo T, Nguyen DT. Hypertension Prevalence Among Adults Aged 18 and Over: United States, 2017-2018. *NCHS Data Brief*. 2020;(364):1-8.
18. Altun B, Arici M, Nergizoğlu G, et al. Prevalence, awareness, treatment and control of hypertension in Turkey (the PatenT study) in 2003. *J Hypertens*. 2005;23(10):1817-1823. doi:10.1097/01.hjh.0000176789.89505.59
19. Satman I, Omer B, Tutuncu Y, et al. Twelve-year trends in the prevalence and risk factors of diabetes and prediabetes in Turkish adults. *Eur J Epidemiol*. 2013;28(2):169-180. doi:10.1007/s10654-013-9771-5.
20. T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2020). Hipertansiyon Klinik Protokolü. (10.06.2021 tarihinde <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/38132,hipertansiyonkp20200723pdf.pdf?0> adresinden ulaşılmıştır).
21. Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri Prevalansı 2017 (STEPS). Üner S, Balçılar M, Ergüder T, (Ed.). Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Ofisi, Ankara, 2018.
22. Batool A, Sultana M, Gilani P, Javed T. Risk factors, pathophysiology and management of hypertension. *Int J Pharm Sci & Scient Res*. 2018;4(5):49-61.
23. Rossi GP, Bisogni V, Rossitto G, et al. Practice recommendations for diagnosis and treatment of the most common forms of secondary hypertension. *High Blood Press Cardiovasc Prev*. 2020;27(6):547-560. doi:10.1007/s40292-020-00415-9
24. Whelton PK, Carey RM, Aronow WS, et al. 2017 ACC/AHA/AAPA/ABC/ACPM/AGS/APHA/ASH/ASPC/NMA/PCNA guideline for the prevention, detection, evaluation, and management of high blood pressure in adults: a report of the american college of cardiology/american heart association task force on clinical practice guidelines. *Hypertension*. 2018;71(6):e13-e115. doi:10.1161/HYP.0000000000000065
25. Stefano Taddei, Rosa Maria Bruno, Stefano Masi, and Anna Solini. Epidemiology and pathophysiology of hypertension. DOI:10.1093/med/9780198784906.003.0563_update_001.. Publisher: Oxford University PressPrint Publication Date: Dec 2018 published online: Apr 2020 (01.06.2021 tarihinde <https://oxfordmedicine.com/view/10.1093/med/9780198784906.001.0001/med-9780198784906-chapter-563> adresinden ulaşılmıştır).
26. Yurtsever S. (2017). Hipertansiyon. Naile Bilgili, Yeter Kitiş (Ed.), Yaşlılık ve Yaşlı Sağlığı içinde (s.170-177). Ankara: Ayrıntı Basımevi.
27. Onat A, Can G, Yüksel H, et al. (2017). TEKHARF 2017 Tıp dünyasının kronik hastalıklara yaklaşımına öncülük. İstanbul: Logos Yayıncılık, 104-19.
28. NCD Risk Factor Collaboration (NCD-RisC). Trends in adult body-mass index in 200 countries from 1975 to 2014: a pooled analysis of 1698 population-based measurement studies with 19.2 million participants. *Lancet* 2016;387(10026):1377–1396.

29. Mills KT, Stefanescu A, He J. The global epidemiology of hypertension. *Nat Rev Nephrol.* 2020;16(4):223-237. doi:10.1038/s41581-019-0244-2
30. Shen Y, Chang C, Zhang J, et al. Prevalence and risk factors associated with hypertension and prehypertension in a working population at high altitude in China: a cross-sectional study. *Environ Health Prev Med.* 2017;22(1):19. doi:10.1186/s12199-017-0634-7.
31. Neter JE, Stam BE, Kok FJ, et al. Influence of weight reduction on blood pressure: a meta-analysis of randomized controlled trials. *Hypertension.* 2003;42(5):878-884. doi:10.1161/01.HYP.0000094221.86888.
32. Araya F. The role of diets in prevention and hypertension. *International Journal of Science and Society,* 2020;2(2):342-352.
33. Ulusoy Ş. Tuz ve kan basıncı değişkenliği ilişkisi. *Hipertansiyon Haber Bülteni.* 2016;(3)5:10-11.
34. Kim BJ, Han JM, Kang JG, et al. Association between cotinine-verified smoking status and hypertension in 167,868 Korean adults. *Blood Press.* 2017;26(5):303-310. doi:10.1080/08037051.2017.1344539
35. Lopes S, Mesquita-Bastos J, Alves AJ, Ribeiro F. Exercise as a tool for hypertension and resistant hypertension management: current insights. *Integrated blood pressure control,* 2018;11:65–71. <https://doi.org/10.2147/IBPC.S136028>
36. Spruill TM, Butler MJ, Thomas SJ, et al. Association between high perceived stress over time and incident hypertension in black adults: Findings from the Jackson Heart Study. *J Am Heart Assoc.* 2019;8(21):e012139. doi:10.1161/JAHA.119.012139.
37. Bhelkar S, Deshpande S, Mankar S, Hiwarkar P. Association between stress and hypertension among adults more than 30 years: A case-control study. *Natl J Community Med* 2018;9(6):430-433.
38. Kumbasaar D, Candemir C. (2012). Sistemik Hipertansiyon. *Gürler İLİÇİN, Kadir BİBEROĞULLU, Gültekin SÜLEYMANLAR, Serhat ÜNAL. İç Hastalıkları Kitabı içinde (359-379). Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri*
39. Guyton AC, Hall JE. (2013). *Tıbbi Fizyoloji. (Berrak ÇAĞLAYAN YEĞEN, Çev. Ed.). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.*
40. Delacroix S, Chokka RC, Worthley SG. Hypertension: Pathophysiology and treatment. *J Neurol Neurophysiol* 2014;5:250. doi:10.4172/2155-9562.1000250.
41. Şenuzun F, Özer S. (2012). Hipertansiyon ve Bakım. *Zehra Durna (Ed.), Kronik Hastalıklar ve Bakım içinde (s.95-110). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.*
42. Karaman M, Ay SA, Bozkurt Y, et al. Erken evre hipertansif retinopati; gerçekten önemli mi? *Turk Neph Dial Transpl* 2014;23(3):240-247.
43. Literatüre Reviews. (01/06/2021 tarihinde http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55910288/chapter2.pdf adresinden ulaşılmıştır).
44. Jones DW. Blood pressure management beyond the guidelines. *Hypertension.* 2018;71:969-971.
45. He FJ, Li J, Macgregor GA. Effect of longer-term modest salt reduction on blood pressure. *Cochrane Database Syst Rev.* 2013;(4):CD004937. doi:10.1002/14651858.CD004937.
46. Erdem Y, Arici M, Altun B, et al. The relationship between hypertension and salt intake in Turkish population: SALTURK study. *Blood Press.* 2010;19(5):313-318. doi:10.3109/08037051003802541

47. Karaosman B, Öztürk M. Hipertansiyon hastası yaşlı bireylerde DASH diyetine uyumun kan basıncı, antropometrik ölçümler ve diyet alımı üzerine etkisi. *Bes Diy Derg* 2019;47(3):15-24. DOI: 10.33076/2019.BDD.116
48. Doménech M, Roman P, Lapetra J, et al. Mediterranean diet reduces 24-hour ambulatory blood pressure, blood glucose, and lipids: one-year randomized, clinical trial. *Hypertension*. 2014;64(1):69-76. doi:10.1161/HYPERTENSIONAHA.113.03353
49. Juraschek SP, Miller ER 3rd, Weaver CM, Appel LJ. Effects of sodium reduction and the DASH diet in relation to baseline blood pressure. *J Am Coll Cardiol*. 2017;70(23):2841-2848. doi:10.1016/j.jacc.2017.10.011.
50. Cornelissen VA, Fagard RH. Effects of endurance training on blood pressure, blood pressure-regulating mechanisms and cardiovascular risk factors. *Hypertension* 2005;46:667–675. doi: 10.1161/01.HYP.0000184225.05629.51.
51. Igarashi Y, Nogami Y. The effect of regular aquatic exercise on blood pressure: A meta-analysis of randomized controlled trials. *Eur J Prev Cardiol*. 2018;25(2):190-199. doi:10.1177/2047487317731164.
52. Bruno CM, Amaradio MD, Pricoco G, et al. Lifestyle and Hypertension: An Evidence-Based Review. *J Hypertens Manag* 2018;4(1):1-10. doi.org/10.23937/2474-3690/1510030.
53. Piepoli MF, Hoes AW, Agewall S, et al. ESC Scientific Document Group. 2016 European Guidelines on cardiovascular disease prevention in clinical practice: The Sixth Joint Task Force of the European Society of Cardiology and Other Societies on Cardiovascular Disease Prevention in Clinical Practice (constituted by representatives of 10 societies and by invited experts) Developed with the special contribution of the European Association for Cardiovascular Prevention & Rehabilitation (EACPR). *Eur Heart J* 2016;37:2315–2381.
54. Thomopoulos C, Parati G, Zanchetti A. Effects of blood pressure lowering on outcome incidence in hypertension: 4. Effects of various classes of antihypertensive drugs – overview and meta-analyses. *J Hypertens* 2015;33:195–211.
55. Bakris GL, Fonseca V, Katholi RE, et al., GEMINI Investigators. Metabolic effects of carvedilol vs metoprolol in patients with type 2 diabetes mellitus and hypertension: a randomized controlled trial. *JAMA* 2004;292:2227–2236.
56. Ayers K, Byrne LM, DeMatteo A, Brown NJ. Differential effects of nebivolol and metoprolol on insulin sensitivity and plasminogen activator inhibitor in the metabolic syndrome. *Hypertension* 2012;59:893–898
57. Diaconu CC, Dragoi CM, Bratu OG, et al. New approaches and perspectives for the pharmacological treatment of arterial hypertension. *Farmacia* 2018;66(3):408-415.
58. Kolcu M, Ergün A. Yaşlılarda hipertansiyon yönetiminde hemşirenin rolü. *Arch Health Sci Res* 2016;3:234-241. DOI:10.17681/hsp.23573
59. Clark CE, Smith LF, Taylor RS, Campbell JL. Nurse led interventions to improve control of blood pressure in people with hypertension: systematic review and meta-analysis. *BMJ*. 2010;341:c3995. doi:10.1136/bmj.c3995
60. Himmelfarb CRD, Commodore-Mensah Y, Hill MN. Expanding the role of nurses to improve hypertension care and control globally. *Annals of Global Health*, 2016;82(2):243-253.